

Én, szegény Sudár Anna, Bálint Márta előadásában

„Mert ahol zsarnokság van, ott zsarnokság van...”

Ember embernek farkasa-század van mögöttünk. Török írtotta az örményt, kínai a tibetit, hutu a tutsit, német a zsidót, chilei a saját fajtáját, kommunista a nem kommunistát, a vörös khmérek minden szemüveges kambodzsait, a szovjetek-generálta éhség az ukránokat. És ezt csak úgy kapásból említem. Sok mindenről nem tudunk. Arról például én is csak a minap értesültem egy játékfilmből, hogy 1976-tól 83-ig több ezer embert kínoztak és öltek meg a katonai junta emberei Argentínában. Ilyen filmek, könyvek, festmények stb. láttatják be velem olykor, hogy a művészetnek a gyönyörködtetésen kívül egyéb értelme is van, küldetése. E film küldetése pedig nem csupán az volt, hogy én, Kovásznayné Solymosi Enikő, végre megtudjam, milyen szörnyűségek zajlottak Argentínában nem is olyan régen. E film (Imagining Argentina) küldetése inkább az volt, hogy megmutassa, milyen egyetemes az emberi szenvedés. A főszerepeket ugyanis nem argentin színészek játszották. A meghurcoltak egyikét Antonio Banderas, a másikat Emma Thompson alakította. Egy spanyol és egy angol művész bújt bele úgy két megkínzott argentin ember bőrébe, hogy engem, a magyart, kilelt tőle a hideg, s érzelmeim, rációm valami atombiztos lelki bunkerbe menekültek, hogy el tudjam viselni a látványt. Ugyanilyen művészi-emberi teljesítményt nyújt Jókai Anna a Szegény Sudár Anna című művével. Magyarországon írta meg a legerdélyibb regények egyikét. Gulyáskommunizmusban fogalmazta meg a totális diktatúra lényegét. Valami elképesztő, csak művészre jellemző empátiával írta meg a népét és fiait egyszerre sirató anya történetét. Méghozzá úgy, hogy az író a regény megírása előtt egyszer járt Erdélyben, rövid társasutazáson. Hogy mégis mitől olyan autentikus a mű, amilyen, hát, ezen a kérdésen elragódhatnak majd irodalomtudorok az idők végezetéig. Számomra az említett film óta egy lehetséges megközelítés látszik a legcélravezetőbbnek: ha Thompson úgy tudta eljátszani az argentin újságírónőt, ahogy, akkor Jókai Anna is megírhatta Sudár Anna történetét. Mert nem igaz, hogy nincs közünk egymáshoz. Nem igaz, hogy nekem, az erdélyi magyarnak, nem fáj látni a piramisba rakott kambodzsai koponyákat. S nyilván az én erdélyi magyar sorsom is megrendítené a világ asszonyait, ha tudnának róla.

A mi sorsunkról, sajnos, nem készült parádés szereposztású, angol nyelvű film.

Jókai Anna és Bálint Márta jóvoltából mégis megörökítődött. S ha a világ asszonyai nem is, a magyarul tudók legalább értesülhetnek róla.

Voltak, akik nem értették, mi köze Szegény Sudár Anna drámájának az 56-os forradalomhoz. Hát, kérem szépen, körülbelül annyi köze van, mint szenvedésnek a szenvedéshez, diktatúrának egy másik diktatúrához, idegen elnyomásnak egy másik idegen elnyomáshoz, ávós rúgásnak a szekus pofonhoz. Csak épp nem kell Argentínába menni érte, s más nyelvet tudnunk, hogy megértsük.

Bálint Márta a stockholmi Magyar Házban

Fotó: Somlyói F. István

Bálint Márta arcot adott egy erdélyi asszonynak. De pontosabb lenne, ha azt mondanám, Bálint Márta arcot adott a rabságnak, a mégis élni igyekvésnek, a keserves anyaságnak, a szenvedésben is egyenes gerincnek. S tizenhat éves tapasztalattal azt is állíthatom, Bálint Márta arcot adott a hivatását a végeken is komolyan vevő színésznek. (Aki egyébként ilyen művészi teljesítményt akar látni, az általában hazautazik és elmegy egy jónevű színházba, vagy a beregszásziakat hívja meg vidéki turnéra.) Jó lenne máskor is találkozni vele götebörgi színpadon.

Kovács Enikő

(forrás: http://hirado.smosz.org/index.php?option=com_content&view=article&id=108:oktober-23-ra-emlekeztuenk&Itemid=90)